

HAZAI IRODALOM.

Gróf Klebelsberg Kuno: Küzdelmek könyve. Athaeneum, 1929.

Kultuszminiszterünk immár harmadik könyvében a magyar kulturális kérdéseket nemzeti és politikai szempontból vizsgálja, igyekszik a szükségleteket megállapítani és azok kielégítési módjairól vallott nézeteiről a nemzetet meggyőzni. A nemzetet szellemi versenyképességre akarja nevelni és ezzel Nagy-Magyarország visszaállítását lehetővé tenni. A személyi és egyéni nevelési problémákkal nem igen foglalkozik, mert mindenkitől elvárja, hogy a nagy politikai érdekekre való tekintetből saját fejlődését és boldogulását korlátozza. Miként Széchenyi, úgy Klebelsberg is a multat, a régít, az elméletet erős kritika tárgyává teszi, a fiatalokban bizik, tőlük várja politikája megértését és támogatását, egész figyelmét az ő érdekeik felkarolására szenteli, szellemi felfegyverzésükre törekszik, ezzel szemben az öregeket leszerelni igyekszik. Miniszterünk az életközelség embere. Van ugyan személyiségében és kultúrpolitikájában sok romantikus vonás, ez azonban folyik életközelségéből, a fiatalokkal való foglalkozásából, demokratikusságra, népszerűsége való törekvéséből. Alapjában véve azonban tiszta gyakorlati ember, aki rögtön megérzi, hogy az adott pillanat mit kíván, s az erők mit tesznek lehetővé. Pozitív, aktív, alkotó típusú, erős személyiség lévén, aki a hatalom birtokában is van, a más típusúakkal és felfogásúakkal, minden hajlékonysága ellenére, természetesen szembefordul, mert a bírálat, a sokféle kívánság, alkotásában akadályozza, zavarja, legalább is képességeit nem fokozza. Világnézetileg inkább immanens gondolkodású, szívesen értékeli át, hajlik az eklekticizmus felé, tipikus struktúrája szintetikus egység teremtésére kényszeríti, igyekszik a multat és a jelent, a külföldit és a nemzetit, az öreget és a fiatalot egymással valahogyan kibékíteni. Sajátos, tulajdonképeni pedagógiai problémát ritkán tárgyal részletesen, inkább csak érint, teleológiai és szervezeti kérdésekkel szívesen foglalkozik, de a módszertaniakat nem kedveli. Pedig a pedagógusok örülnének, ha a pedagógiai kérdéseket is feldolgozná, mert ezzel a magyar nevelés belső értékét növelné, versenyképességét fokozná és ezzel a magyarság politikai céljait is szolgálná. Kultuszminiszterünk a szervezeti kérdések szakembere. Finom ösztönével és érzékével majdnem mindig helyesen fogja meg a kérdés időszerű lényegét, politikai tehetségével, éleslátásával, rutinjával józanul meglátja a szükségleteket és lehetőségeket, gyakorlatiasságával, hajlékonyságával, találékonyságával biztosan jelöli meg a megvalósítás módjait és nem nyugszik addig, amíg célját el nem éri. Legszívesebben a felső kultúra, a főiskolai oktatás, az egyetemi internátusok, a külföldi kollégiumok, a tudományos kutatás, a természettudományok értékesítése, a klinikák, a művészetek kérdéseivel foglalkozik s ezen a területen alkotásai valóban történeti jelentőségűek (főleg az egyete-

mek és a kollégiumok elhelyezése fogja nevét fenntartani). A politikai szükség és a gazdasági kényszerűség újabban a népiskolák felé fordították a figyelmét és amit az építkezések terén produkált, az egyenesen bámulatraméltó még akkor is, ha figyelembe vesszük, hogy ezekkel a beruházásokkal a gazdasági krízist óhajtották levezetni. A középiskola problémáival kevesebbet foglalkozott ugyan, de a gyakorlatiasság bevitelével, a reál-gimnázium megkedveltetésével itt is érdemes munkát végzett. A gazdasági nevelés kérdései távolabb esnek személyiségétől és miután hatáskörén kívül is fekszenek, kevésbé tud sugallólag hatni, bár ezen fejtegetései és törekvései is megszivlelhetők. A kötet pedagógiai vonatkozású cikkei közül „*Kultúra a Balatonon*“ a testnevelés, a sport, a cserkészlet, az angol típusú gimnázium kérdéseit világítja meg. A „*Női Eötvös-kollégium*“ a főiskolai hallgatónők internátusának és a nőnevelésnek problémáit fejtegeti. „*Az egyetemi gondolat sorsa*“ különböző egyetemünk feladatait és hatásait állapítja meg. „*A nyolcosztályú népiskola*“t a külfölddel, főleg a szomszéd államokkal való versenyképesség (külpolitikai) és belpolitikai okokból tartja fokozatosan megvalósítandónak. „*A vidék*“ kultúr-szükségeinek kielégítésére nagy súlyt helyez. A „*Bürokrácia, túlkormányzás, takerékosság*“ a nemzet vagyonát élettelen, gyakorlati munkára akarja fordítani. A „*Nyugati tudás és magyar gondolat*“ a külföldi fejlődést a nemzet felvirágoztatására szeretné felhasználni. „*Könyv vagy kutatás*“ a régi szobatudás helyett a való élet szükségleteinek ismeretét igyekszik kifejleszteni. Legszébb azonban: „*A vallás és közoktatási miniszteri tárcsa 1929/30. évi előirányzatának általános indokolása*“, melyben összegezi elért eredményeit és röviden összefoglalja kultúrpolitikai nézeteit. A felsorolt cikkeken kívül majdnem mindegyikben talál a nevelő és kutató tanár értékes tanulságokat és adatokat, fejtegetéseket, melyeket különösen az irodalmi, művészeti, történeti és világnézeti tanításnál és művelésnél használhat fel.

A könyv tele van szebbnél-szebb, okosabbnál-okosabb, szükségesebbnél-szükségesebb gondolattal. Ha egyiken-másikon lehetne is egy kicsit simítani, mindegyik úgy, ahogy van is, mélyen igaz és tanulságos. A magyarság érdekében a jövő útjain dolgozó pedagógusok örülhetnek vezérüknek, különösen, ha a maga életet keverő, teremtő, szolgáló tehetségével fokozatosan mindig jobban felkarolja a magyar pedagógiai kutatást és irodalmi működést, ha megszervezi a magyar pedagógia történetének és tanulságainak feldolgozását, ha feldolgoztatja a magyar pedagógia rendszerét, ha megírhatja az egyes iskolafajok és tantárgyak vezérkönyveit, ha szabad teret enged a pedagógiai személyiségek és iskolafajok belső differenciációjának, ha elősegíti a pedagógusok középső és felső nemzedékének továbbképzését, mert mindezzel hozzájárul a magyar neveléstudomány és nemzetnevelés felvirágoztatásához és versenyképessé fokozásához.

BITTENBINDER MIKLÓS.